

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima controversiae Pars. An Christi satisfactio valorem habeat infinitum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

sum constituentem. Et quamvis satisfactionis actus omnis sit etiam meritorius, eo quod gratiam, quae meriti principium est, requirat in satisfaciēte, pluribus tamen satisfactionis distat à merito differentijs: ex quibus quatuor praecipue sunt. *Prima* est, quia meritum per se primò respicit bonum adipiscendum; mercedem enim sive premium meremur, quod rationem habet finis, ac boni: satisfactione verò malum per se primò respicit propulsandum: pro malo namque commissae culpae Deo satisfacimus. *Secunda* differentia est, quia meritum per se cedit in bonum merentis; meretur enim quis apud alterum, offerens illi suum aliquid opus studiosum, vt ab eo veluti premium recipiat bonum aliquod à praeiante communicatum: satisfactione verò in communi loquendo bonum per se primò respicit eius, cui fit satisfactione, cùm ad honoris eius, cui satisfit, iniuste factam lesionem reparandam dirigitur; tametsi quandoq; consequenter sive secundariò & quasi per accidens qui satisfacit, bonum aliquod ex actu satisfactionis acquirat; penam enim sibi iuste debitam media satisfactione nonnunquam evadit. Scito tamen ex satisfactione Deo facta, nihil ei secundum se bonitatis adiungi; quia gloria, qua in se ipso glriosus est, nec omnino tolli, neque ulla potest ex parte diminui: quamquam alio modo sumpta Dei gloria, prout scilicet claritas est ex ipso derivata, minui possit, & augeri: sed hinc non Dei, sed nostra bonitas minuitur & augerit. Ex hac secunda differentia praeeditis actibus secundum se conueniente sequitur *tertia* ad modum loquendi pertinens: dicimus enim nos non alteri, sed nobis mereri: satisfacere verò dicimus non nobis, sed alteri; meremur enim non Deo, sed nobis à Deo; satisfacimus autem non nobis, sed Deo pro nobis, id est, pro peccatis in eum commissis. Et quia Christus mystici corporis Ecclesiæ caput est, & nos eius membra, sic nobis meruit, atq; si sibi ipsi mereretur. *Ultima* differentia est, quod meritum actum omnem virtutis, qui fuerit ex charitate productus, in viatore comittatur: satisfactione verò sola fieri potest operacione penali interiori aut exteriori, qua scilicet exercetur ex displicencia offensa in Deum commissæ, quales omnes fuisse Christi operationes pie fatis & eruditè censet Asturiensis in *allegata Relectione*, q. 5. pag. 318. & sequentibus. Quo verò discrimine constituitur æqualitas in satisfactione, & in restituzione, docet uberrimè Sotus in *libr. 4. de Iustitia, & iure*, q. 6. a. 1. in *solutionibus* argum. ubi septem statuit differentias inter satisfactionem, & restitutionem.

SECUNDVM huic parti praeium explicandum est satisfactionis materia. Ad cuius evidētiam sciendum est duo ex peccato mala deriūari: alterum ad hominem peccantem, à quo diuinam subtrahit gratiam, qua vita est animæ spirituālis, & cum Deo per charitatem conciliat amicitiam, & confortes nos efficit sanctorum in lumine; ac proinde peccator infelix diuina gratia destitutus homini comparatur à Hierusalem in Hiericho descendenti, qui incidit in latrones, & ab eis spoliatus & vulneratus relinquitur in via semiuitus; perdita siquidem vita gratia spirituali, cum sola remeat naturali plagiis horribilibus plena, & calamitatibus vndeque circumsepta. *Alterum* ex peccato malum diuinæ maiestati, quantum sit ex peccatis affectu, ruinam intenit, vt antè diximus. Satisfactionis itaque materia peccatum non est, quatenus ipsi peccanti malum inserit; satisfactione namque actus est iustitia,

A quæ ad alterum est non ad seipsum: sed materia satisfactionis peccatum est, prout diuine bonitatis est offensa, & eius, quantum in se est, gloriam minuit & destruit maiestatem: quod quidem malum satisfactione perfecta compensatur, & consequenter etiam prioris damni mala reparantur. Deus enim perfecta satisfactione placatus gratiam homini restituit peccato desperdatam, vitam ei conferens spiritualem, & ipsius dilectoris amantem efficiens.

TERTIUM huic parti præmittendum & explicandum est quæsiti limitatio. *Pro qua sciendum* est duas inter se contrarias hærefes fuisse Catholicam Ecclesiæ de Salvatore doctrinam oppugnantes. *Altera* fuit Pelagij, qui peccatum ^{heresis} negans originale & gratiae necessitatem, asseruit ^{Pelagij}.

Christum Dominum fuisse nobis datum in Legislatorem & Doctorem, non autem in Redemptorem sive in satisfactorem, vt rescribit Augustin. *lib. 2. de gratia Christi, & peccato originali contra Pelagium, & Cælestium*, ca. 26. & epist. 107. ad Vitalem, & in libr. de Hæresib[us], ad Quodduult Denim, hæresi 88.

Altera fuit Lutheri, Melanchthonis, & Calvini, qui Christi satisfactionem, plusquam pars est, tribuēt eam ad eō exuberantem & efficacem esse prædicarunt, vt bonorum operum necessitatem & utilitatem excluderent. Priorem consultant hic recentiores, ac præsertim Suarez, & Vasquez: posteriorē autem sacra Synodus Tri-

^{syn. tit.} dentina diuinis Scripturis innixa condemnat. *Seff. 14. cap. 8. & 9.* Hæc igitur prima Controversia pars valorem & efficacitatem Dominicæ satisfactionis inquires neutrī difficultatem erroris attingit; sed contra Pelagium certa fide confitens, & supponens Christum fuisse nobis à Deo datum in Redemptorem; contra Lutherum autem diuinarum Scripturarum, de bonorum operum, & satisfactionum nostrarum necessitate doctrinam fideli mente complectens, querit, *An Christi satisfactione valorem habeat simpliciter infinitum, an verò finitum, aut secundum quid dumtaxat infinitum?* quod enim perfectio, & infinitas satisfactionis Christi bonorum nostrorum operum necessitatem non auferat, probat Sotus in *4. d. 19. Sotus.* q. 1. a. 3. & latissimè Cardinalis Bellarminus, *tom. Bellarm.* 3. lib. 4. de iustificatione, sive de Iustitia operum. His itaque præmissis, prima nunc Controversia parti manum apponamus.

PRIMA CONTROVERSIAE PARS.

An Christi satisfactione valorem habeat infinitum?

NE autem sub nominis ambiguitate veritas inquisita delitescat, sciendum est, duplēcē ^{Declaratur} esse valoris infinitatem: altera est in genere entis, ^{senitus, &} status pro qua dignitatem, sive præstantiam in effendi posita & modo sive gradu denotat infinitam: & in hoc ^{proposita & ostendit} sensu non quærimus, *An Christi satisfactione valorem habeat infinitum?* constat enim solius tur diners Dei bonitatem & maiestatem in genere entis, ^{effe principium illud, ex quo genitio} sive secundum effendi modum longè eminētiorem, quā mens creata consequi valeat, ^{ut in oratione} esse simpliciter infinitam. *Alterā* valoris infinitam est in genere moris, cuius acceptio potest esse duplex; primò namque sumi potest, prout omnium actuum valorem ad genus moris pertinentium quo nascitur, & augerit, ^{est, ab eo ex quo nascitur, & augerit} comprehendit; sed hic non est sensus huius nostri quæsiti legitimus; perspicuum est enim Christi satisfactionem, vt satisfactione formaliter est, non habere formaliter meriti valorem, ^{est, ab eo ex quo nascitur, & augerit} id quod alia sit ratio meriti & alia satisfactionis, ac proinde sit etiam valoris vtriusque ratio differentia. *De satisfactione* itaque secundo modo, id est,

est, formaliter sumpta valore quæstio est: an **A** nis secundum communem hominum estimationem, quæ sit humiliatio vel genuflexio militis aut cuiusvis hominis ex infima plebe ciuitatis.

SECUNDÒ obseruandum est, duplē esse posse valorem operis satisfactorij; alter est *intrinsecus*, qui scilicet illi conuenit secundum se considerato, præcisæ quacunque eius, cui satisfit, acceptatione, promissio, pacto & obligatione, ita ut opus sui magnitudine valoris adæquet offendit, etiam nullus sit spondens vel acceptans, aut qui accepte teneatur. Alter est operis satisfactorij valor *extrinsecus*, ex acceptantibz liberalitate proueniens, qui tali, licet imperfecta, est satisfactiōne contentus. Quæstio hic est de valore satisfactionis *intrinsecis*; Num scil. Christi Domini satisfactiō secundum se valoris fuerit infiniti, adeo ut esset æquivalens vniuersis hominum peccatis, etiam infinitis non solum numero sed etiam malitiæ grauitate; atque adeo digna, quæ veluti æquivalens pro peccatis & offenditionibus omnibus acceptantur à Deo.

TERTIO considerandum est, longè diuersum, ac ferè contrarium esse principium illud, ex quo grauitas oritur & crescit offendit, illi à quo nascitur & augetur satisfactionis valor. **V**enit docet hic Angelicus noster Doctor ad secundum, grauitas offendit ex eius, quæ offendit, persona dignitate penatur. **P**eccatum enim (ait **S. D.**) quædam infinitatem habet ex infinitate diuina maiestatis; tanto enim offensa est grauior, quanto maior est ille, in quem delinquunt. E contra vero satisfactionis valor, & magnitudo ex dignitate persona satisfaciens attendunt: quod satis aperte significat **S. D.** sic ibi concludens: *Vnde operit ad condignam satisfactionem, ut ait us satisfaciens habet efficaciam infinitam, virote Dei, & Hominis.* Quod etiam clarius ex primis *inf. q. 48. a. 2. vbi sic probat, Christi sua passione sufficiēter pro peccatis hominum satisfecisse: Ille propriæ satisfaciens pro offensa, qui exhibet offendit, quod aquæ, vel magis diligit, quam odit offendit. Christus autem ex charitate, & obedientia patiendo magis Deo aliiquid exhibuit, quam exigeret recompensatio totius offensæ humani generis; primò quidem propter magnitudinem charitatis, & qua patiebatur, secundò propter dignitatem vita sue, quam pro satisfactione ponebat, qua erat vita Dei, & Hominis. Sub qua ratione significatur etiam dignitas offerentis, ut ex dicendis patet. Eandem doctrinam explicat, & tuerit **Capreolus**, in *3. d. 18. 19. & 20. q. vñica, Conclusionē 2.* Et in solutionibus argumentorum contra eandem conclusionem. **C**aetanus hic dub. 3. & alij expositorum. **A**sturicensis res super hoc art. **A**sturicensis in sua Relectione de gratia Christi, qu. 5. & Albertinus loco supra notato.*

Satisfactiō **n**u **C**hristi **infinitas**. Ex quibus facile satisfactionis Christi pro peccatis hominum probatur infinitas, sic arguendo. Operationes Christi satisfactoriæ proportionaliter in valore satisfactionis tantum operationes nostras superant, quantum persona Christi excedit quamcumque personam creatam; sed persona Christi in ratione persona excedit in infinitum omnem creatam personam; ergo eius operationes in ratione satisfactionis excedunt in infinitum operationes omnes elicitas à creato persona. Minor est dogma fidei. **M**aior patet ex verbis **D. Thoma** supra notatis, & manifestatur exemplo. Quia Regis aut Imperatoris humiliatio, puta genuflexio longè maioris est valoris in ratione satisfactiō-

SED OPERA E PRETIUM est radicem, & **quomodo** modum inuestigare, quo valor operis ex dignitate personæ deriuatur. Ad cuius evidentiam **in pars ho-** scito, duplex esse formaliter loquendo, **principium** **in pars ho-** **operationis** scilicet quod, & quo. **P**rinципium, quod **in pars ho-** est suppositum; hoc enim propriè & simpliciter **in pars ho-** denominatur operans, iuxta vulgatum illud as- **cristo** **Deo, & ho-** fertum; actiones sunt suppositorum: **P**rinципium **in pars ho-** autem quo est forma, per quam suppositum ope- **rationis** **in pars ho-** ratur, sicut ignis calore calefacit, & homo intel- **personæ di-** lectu, speciebus & habitu perfecto intelligit & **in pars ho-** discurrit. Cū igitur humanarum actionum fit **in pars ho-** perfectio duplex, altera physica, & altera mora- **litas**, non ex eodem vtrique principio deriuatur, **in pars ho-** **B** sed **physica perfectionis principium** forma est, à qua **in pars ho-** species etiam deriuatur operationis in esse natu- **rali**, vt ait **S. D. in 1. 2. q. 1. a. 3.** Sicut enim calefactio **in pars ho-** ex calore determinatur ad speciem, à quo suit **in pars ho-** effecta, sic perfectionis suæ gradum, & modum **in pars ho-** ex eiusdem trahit perfectione caloris. Calefactio **in pars ho-** namque ad speciem caloris pertinet, & quo ma- **ior** caloris fuerit efficacitas, eo maior efficietur **in pars ho-** caloris intensio. **M**oralis vero perfectio ex suppositi, **in pars ho-** siue persona dignitate dependet. Qui namque satis- **factit**, non sicut tantum operationem, sed semet- **ipsum** etiam per actum subiicit humiliatis: ita- **que** persona satisfaciens, cum tota sua dignitate **in pars ho-** ad ipsam satisfactionis rationem pertinet, vt va- **lorem** ei, quasi vt eius intrinseca forma, vel ad **modum** formalis principij conferens. Ad cuius ampliorem evidentiam adverte moralem actus **valorem**, siue perfectionem non eodem modo ex obiecto, sicut ex persona deriuari; obiectum enim, circa quod humana versatur operatio, **in pars ho-** materia quedam est ab operatione prorsus ex- **trinseca** valorem ea sola ratione conferens ope- **rationi**, qua principium est & subiectum: & quia de ratione satisfactionis est humiliatio siue submissio personæ satisfaciens ad eam, cui fit satis- **factio**; ideo persona dignitas humiliata submissa satisfactionis actui modum quendam influit dignitatis, & valoris intrinsecum secundum esse morale multò magis, quæ forma, quæ prin- **cipium** est operationis, perfectionis modum illi conserat naturalem: forma namque principium solum est operationis extrinsecum; persona vero satisfactionem efficit, non vt agens tantum ei- **us** extrinsecum, sed vt eam ingrediens, ac veluti pars eius intrinsecæ, cum vt antè diximus, satis- **faciens** seipsum illi subiectat actu satisfactionis, cui satisfaciens. Ex hac differentia inter operatio- **nis** obiectum, & personam ipsam operantem o- **ritur** alia pertinens ad modum loquendi, siue nominandi: nam ex persona operante, non autem ex obiecto circa quod est operatio, propriè & vt plurimū fit operationis denominatio; operatio si quidem ab homine facta dicitur humana, & ab **A**ngelo Angelica, quæ vero circa hominem aut **A**ngelum est, non dicitur humana vel Angelica. Et ideo **Dionys. in 2. cap. de diu. nom.** Verbi incarnati operationem vocat Theandricam, id est, Dei vi- **ri**lem, siue diuinam virilem, cuius rationem af- **fert** **S. D. inf. q. 19. a. 1. ad 1.**

Pro cuius intelligentia considerandum est in supposito naturæ intellectualis duplex operatio- **nis** genu inueniri: quedam enim suæ naturæ super ipsius suppositi dignitatem reflectuntur; quibusdam vero talis reflexio minimè conuenit. **E**x. g. Regis genuflexio coram milite, quem of- **fensio**

fendit, actio reflexua est supra Regis dignitatem; & hac ratione longe maioris est valoris, quam alterius militis aut Duci genuflexio, quoniam illa militi subiicit regiam dignitatem, quae maior est priuati militis aut ducis dignitate: commessio vero & digestio non ita reflexua sunt, quia non sunt in Regedigniores, quam in milite. Itaque Christi satisfactione non ea solum ratione est infinita, quod elicita est a persona diuina; sed ob dictam praecepue cauam, quia scilicet reflexua est super eius infinita dignitate: Christus enim Deo pro peccatis omnium hominum satisfactione subiicit infinita sua persona dignitatem, quantum subiicibilis est, non solum Deo, sed etiam vilissimis hominibus illum verberantibus, & crucifigentibus: & eam in pretium obtulit Deo, quantum offerri potuit. Quod evidenter explicatur, Nam ex hoc, quod actio eliciatur a persona diuina, non acquirit infinitum valorem; quia digestio cibi in Christo, vel Dei creatio, ut est actio transiens & physica, sunt actiones elicita a personis infinitis, nec ob id tamen sunt infiniti valoris. Deinde ex hoc, quod actio versatur circa personam infinitam offerens illam in pretium non est infiniti valoris; Nam Beata Virgo & Simeon Deo in templo Christi personam infinitam obtulerunt: & Sacerdotes quotidie eandem offerunt in Missa sacrificio, & tamen actiones istae non sunt infiniti valoris, non ea tantum ratione, quod infinitum obiectum attingunt intensione finita (nam etiam Christus Deo semetipsu obtulit actu intensu finito, sed etiam, quia alias beatiss. Virgo, & Simeon nos redemissent infinitam Deo satisfactionem offerendo, & uno sacrificio vel oblatione Deo per Sacerdotem oblata recompensarentur ad aequalitatem offendit, & poena pro omnibus hominibus debita. Et si Christus assumptus Agnij naturam, & eam nobis donasset, nosque illam pro peccatis offerremus Deo, esset haec oblatione infinita coram Deo satisfactione, ac proinde non esset necessaria infinita persona satisfactione, ut a peccato redimeremur; cuius oppositum verum esse patet ex dictis. *Probantur illationes.* Nam actiones istae circa personam versantur infinitam, & illam in pretium offerunt Deo, veluti propriam offerentis, vt elucer in exemplo Agni nunc adducto; Consequens ergo est, vt si hoc sat est ad hoc, ut valor satisfactionis sit infinitus, predictae actiones sint infiniti valoris satisfactione; igitur, ut satisfactione sit infinita, prater haec exigit, ut per eam diuina persona se subiicit summo modo morali, quo subiici potest, & cum propria voluntate in assumpta natura subiici possit, consequens est, ut satisfactione ab ea sic elicita sit infiniti valoris satisfactione; Et ex his sequitur primo actiones gratitudinis, humilitatis, obedientia, sacrificij vel religionis in Christo fuisse valoris infiniti, quia in his omnibus persona diuina subiiciebatur Deo, quantum moraliter erat subiicibilis. Et de actione quidem gratitudinis id perspicuum est; nam Christus Deo gratias egit aequales, & ampliores donis acceptis in humanitate: illa vero quandam habuerunt infinitatem; igitur & gratiarum actio. De ceteris actionibus idem ostenditur: nam Christus in illis semetipsum humiliavit, & personam suam obtulit infinitam, sicut ait Apostol ad Philip. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens, &c. & ad Ephes. 5. Tradidit semetipsum hostiam, & oblationem Deo.* Ex hoc vero nascitur operationis valor infinitus. Et eadem videtur esse ratio de actu charitatis Christi, eo quod amicus

per actum amicitie se ipsum, & omnia sua secundum affectum perfecte offert amico; igitur Christus per actum charitatis Deo perfecte suam obtulit personam infinitam: Ex hoc autem oritur satisfactionis valor infinitus.

Secundum sequitur, Christi satisfactionem in ratione satisfactionis specie differre a satisfactione nostra: Pro cuius declaratione duo sunt obseruanda. *Primum* est, in actu quolibet voluntario duplum posse reperiri partiale bonitatem; alteram essentialem ex obiecto specificatio: alteram autem accidentalem ex operantis persona desumptam, tanquam ex circumstantia, quae sunt duo distinctae bonitates, cum una sit essentialis & alia accidentalis, & una possit augeri sine altera; sicut patet ex eleemosyna Viudae, *Luc. 21.* cuius bonitas aucta fuit ex circumstantia personae, non autem ex obiecto. *Secundum* est, bonitatem actus essentialem distinguere a ratione meriti, & satisfactionis: Quod patet ex bonis actibus Beatorum in Patria, qui suam habent infinitatem essentialem, cum tamen nullus sit in eis ratio meriti, nec satisfactionis. Et praeterea actus bonus ex obiecto, malus autem ex circumstantia, vel actus bonus parentis gratia bonitatem habet essentialem, nec tamen est meritorius, aut satisfactionis. Denique ratio meriti, vel satisfactionis una tantum est, & sumitur ex ordine ad praemium, vel recompensationem offendit; bonitas autem essentialis actus in multis diuiditur species, & sumitur ex obiecto; quod id dicendum est de bonitate personali actionum Christi nunc in celo regnantis: habet enim infinitam bonitatem personalem, absque illa ratione meriti vel satisfactionis. Cum autem, vt ait S. D. in i. 2. q. 21. ratio meriti sequatur ad bonitatem actus moralem, sicut duplex est bonitas actus, scilicet specifica & personalis; ita duplex poterit ei correspondere ratio meriti; altera ex bonitate specifica, & altera ex personali. Et quamvis ex hoc principio quidam opinentur duplum esse valorem in Christi satisfactione; alterum finitum ex actus specifica bonitate desumptum; alterum infinitum bonitati Christi infinitae personali correspondentem: Verior tamen est eorum sententia, qui dicunt, bonitatem operationum Christi ex obiecto desumptam non esse distinctam ab earum valore, seu bonitate personali, eo quod omnis valor, aut bonitas ex obiecto, & alijs circumstantijs accepta imbibitur in bonitate personali, quam scilicet actus habent ex infinita personae Christi dignitate: nam & ipsa Christi persona transit in rationem obiecti, quatenus per actus illos totaliter Deo subiicitur: Certum est autem infinitam personam dignitatem specie differre finita cuiuslibet puri hominis dignitate: & quamvis Christus per physicam actuum intensiorem potuerit imagis physice humiliari, non tamen moraliter; quia Christus propria sua voluntate totam suam infinitam dignitatem Deo subiicit: & ideo infinita persona Christi dignitas actibus eius, quibus humiliatur, infinitam tribuit dignitatem.

Ad cuius ampliorem evidentiam, notandum est Christi satisfactionem secundum totam suam entitatem, & perfectionem, tam physicam; quam moralem elicita a Christo fuisse, non solum vt homo est, sed etiam, vt simul est Deus, & Homo: habuit enim Christi satisfactione physicam entitatem creatam & finitam, cuius principium quo, non erat diuinitas sed humanitas; principium autem quod erat Christus, vt suppositum humanum, non vt diuinum praeceps: *Eiusdem ve-*

rd satisfactionis valor moralis infinitus ab humilitate quidem fuit, ut infinitè deificata per vniōnem ad Verbum, & vt à charitate & gratia Christi infinita procedens, principaliter tamen & radicaliter totum illum valorem à persona Verbi recepit; humanitas enim vel charitas aut gratia Christi talem non habent, aut a cibis tribuerent infinitatem; nisi essent vniā passio diuinæ.

Infinitum personæ satisfaciens dignitatem non solùm sufficere ad plūciter explicatur; primò, ex Ricardo de sancto Victore in libr. de Incarnat. Quia, sicut creatura vilis Deum offendit infinitum, sic infinita persona, satisfaciens, non tantum se Deo subiecit, sed etiam hominibus: Nam Iuc. 2. dicitur: Erat subditus illis. Et in passione Christus tradidit se vilissimis personis percutiendum & crucifigendum: quo sit, vt in eius satisfactione fuerit seruata proportio similitudinis illi, que reperitur in offensa, quoniam in offensa, persona vilissima se Deo præfert; in satisfactione vero Deus subiicit se vilissimis personis. Secundo declaratur; Quia vilitas personæ peccantis non auget offensam Dei augmento ab eo distinto, quod ex infinita sumitum Dei maiestate: quod probatur primo. Quia S. D. in 1. 2. quæst. 73. artic. 10. Et 2. 2. quæst. 163. art. 3. docet, personæ peccantis magnitudinem augere peccatum, & delictum. Adeo creuisse ex perfectione status illius. Et quamvis peccatum omnium Angelorum fuerit in omnibus eiusdem speciei, & possit etiam in homine reperiri, in primo tamen Angelo peccante maiorem, quam in cæteris habuit grauitatem, non ex intensione tantum aetius, sed etiam ex dignitate peccantis, vt diuina Scriptura declarat Ezech. 28. Cuius ratio est, quia peccatum magis augetur ex ingratitudine, quam ex vilitate peccantis, dicens Psalm. 54. Si inimicus meus maledixisset mihi, &c. Tu vero homo vnianimis Dux meus, & notus meus, &c. & Isaiae cap. 1 Filios enurui & exaltavi, ipsi autem spreuerunt me. Persona vero, quo fuerit excellenter, eo maiora beneficia debet Deo: ac proinde peccatum eius ex ingratitudine magis augetur, vt patet etiam inter homines; maior enim iniuria est, si beneficiis affectus irroget illum. Quando vero crescit offensa ex offendit personæ vilitate, tunc simul augetur ex offensi dignitate, non vt ex diuersa, sed tanquam ex eadem circumstantia: Dignitas enim offensi, vel vilitas offendit non attenditur secundum se, sed secundum alterius conditionem. E.g. si homo ignobilis, & Rex eandem personam iniuria afficiat, minuetur offensa ex parte Regis, quia vir offensus etiam illustris multo minoris est dignitatis, quam Rex: augetur autem ex parte viri ignobilis; quia offensus est maioris dignitatis, cum sit vir illustris, quam offendens; nec vñquam augetur offensi dignitas supra offendit, quin proportionabiliter relucat magis vilitas offendit infra dignitatem offensi: Quo sit, vt quantumvis crescat vilitas Deum offendit in infinitum, & dignitas Dei offensi sit infinita, non tamen sit in offensa duplex infinitas, vna ex parte vilitatis offendit, altera ex parte infinitæ dignitatis offensi; eo quod excessus infinitus Dei supra offendit inferat necessariò vilitatem offendit esse infinitam modo statim explicando. Quia felicit Deus illum in infinitum non excederet,

Naz. in D. Thom. 3. Partem

nisi ipse minor esset in infinitum Deo: Quemadmodum, si quis infinitas ab alio furaretur pecunias, consequens esset illum habere pecunias in infinitum plures, quam debet habere: illum autem, à quo fuissent ablatae, haberet infinitè pauciores, quam habere deberet; qua tamen non esset duplex infinitas iniustitia, sed vna tantum infinitam continens inæqualitatem in utroque extremo: Sic igitur in propoſito vna est infinitas offensæ ex utriusque extremitate dignitate in infinitum distante consurgens; ita vt offendit minima dignitas, seu vilitas ex se non sit infinita, sed infinita tota sit ex parte Dei in infinitum excedentis creaturam; sicut etiam inter ens, & non ens est infinita distantia ex parte non entis, sed ex parte entis finita est, quia distat à non ente quantum de perfectione, & entitate, quam finita est; nec igitur ex parte Dei infinitus est excessus supra vilitatem offendit; Cū tamen huius vilitas secundum se non sit infinita, quia habet aliquid perfectionis & dignitatis. Ex quibus sequitur ad rigorosam satisfactionem pro offensa Dei non requiri, vt satisfaciens excedat offensum in eadem infinita proportione, qua offensum excedit offendit; sed satis esse vt excedat offendit in eadem infinita proportione, qua Deus offensus excedit creaturam offendit: sic enim humiliatio ex parte satisfaciens maiorem habet infinitatem, quam offensa ex infinitate offensi; quia moralis coniunctio infinitæ personæ cum operatione reflexua supra totam ipsius dignitatem, maior est quam coniunctio offensi respectu Dei, vel quam sit auersio ab illo: Et ideo altioris ordinis ei tribuit infinitatem æqualem omni grauitati, quam habet offensa ex vilitate offendit; & infinitati quam habet ex infinitate offensi. Ex quo sequitur vterius, quod si per impossibile essent duo Dij, quorum vnu alterum offendit, & qui offendit alteri se humiliaret, de toto rigore iniustæ illi satisfaceret, & satisfactio hæc non solum esset æqualis offensi, sed etiam superabundans ob dictam causam; quia scilicet longè maior est coniunctio moralis infinitæ personæ satisfaciens cum sua satisfactione, quam offensæ cum Deo. haberet igitur illa satisfactione infinitatem altioris ordinis, quam sit infinitas offensæ, ratione cuius excessus posset etiam satisfaciens pro maiori offensa viliioris personæ satisfaceret.

Postremò sequitur Christi satisfactionem non solum fuisse æqualem offensiæ, sed etiam superabundans. Quod etiam probatur primò ex A. post. Roman. 5. dicente: Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim vnu delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia vnu hominis Iesu Christi in plures abundauit; & non sicut per vnu peccatum, ita & donum. Et ne putemus hæc iniustæ æqualitatem, & abundantiæ in satisfactione Christi fuisse solum respectu peccati originalis, & non respectu actualium, addidit. Non sicut peccatum, ita & donum; nam iudicium ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Quia nimur Christi satisfactione non solum æqualitas & recompensatio constituitur pro culpi Originali, sed pro peccatis etiam actualibus; Quæ est explicatio

Agapiti Papæ in Epist. ad Antimum. Leonis epist. 85. Agapiti Auguſtin. in libr. 2. de Nupt. & Concup. cap. 27. & Papa, Chrysostom. hom. 10. in Epist. ad Roman. Secundò probatur ex ciudem Apost. dicto ad Hebr. 10. Vna oblatione consumauit in eternum sanctificatos. Cyprian. Quod Cyprianus in sermone de ratione Circumci-

Ia. 40.

cisionis exponens ait. Christi satisfactionem fuisse. A finitatem, & modum infinitatis significatum carentem fuisse pro omnibus peccatis mundi. Tertio probatur idem ex verbis Isa. 40. c. Dimis-
sa est iniquitas illius, suscepit de manu duplicita pro omnibus peccatis suis. In quorum verborum expli-
catione Iustinus contra Tryphonem, & Ambrosius in Psal. 118. serm. 19. v. 3. dicunt Christi satisfactionem peccatis omnibus fuisse maiorem. Quartu-
to probatur ex illo Iob 6. Utinam appendenterunt peccata mea, quibus in am merui, & calamitas, quam patior, in flata era, quasi arena maris hac gravior appar-
eret. Super quo loco Gregorius lib. 7. Moral. c. 2. ait, ibi mystice sermonem esse de Christi satisfactione, quam Spiritus S. affirmat peccatis omnibus, pro quibus offerebatur, esse maiorem. Quinto probatur idem testimonio Sanctorum Pontificum, & Conciliorum. Nam Clemens VI. in Extrav. Vngenerius de Indulg. ait vnam guttam Sanguinis Christi premium esse copiosum pro omnibus peccatis. Et ideo in Concil. Triburensi dicitur, in calice multo vino miseri vnam aque guttam, vt significetur valorem sanguinis Christi designati per vinum esse multo maiorem, quam sint offensae nostrae per aquam significatae. Et in Concil. Trid. sess. 5. num. 5. in cap. de peccato originali, & sess. 6. c. 2. 3. & 7. definitur Christum nostram meruisse iustificationem ab omni peccato, tam originali quam actuali; non est autem Christi satisfactione minor illius merito. Deinde probatur idem Sanctorum testimonij. Nam Agapitus Papaloco supra notato, & Leo ser. 12. & Ambros. prefat. in Psal. 25. affirmant Christi sanguinem esse diuitem ad premium iuxta dictum illud Apost. 1. Cor. 6. Empti estis prelio magne. Basilius in Psal. 48. ait, maiorem esse Christi sanguinem omni valore. Athanasius lib. de huma-
nitate Verbi dicit, Christum soluisse, quod iustum est. Quod latius explicat Chrysostomus, ser. 11. in cap. 5. ad Rom. & Cyrillus lib. 1. de redita in Deum fide ad Reginas, cap. Quod mors Christi est salutaris. Et tandem Nazianzenus orat. 2. in Pascha, ait Christum superasse Tyrannum per vim, id est, per abundantiam iustitiae, vt exponit ibi Nicetas. Quibus argumentis, & authoritatibus pro maiori parte probatur etiam Christi satisfactionem omnibus peccatis hominum debitis, non solum aequaliter extitisse, sed etiam superabundasse. Et ita docent Augustinus lib. 13. de Trinit. c. 16. Cyrillus lib. 12. in Ioan. cap. 19. Chrysost. homil. 8. in Epist. ad Ephef. Anselmus lib. 1. Cur Deus homo.

Quo sensu
verum si
Christus
in s. Iohann
esse simili-
citer infini-
tam.

Ex his intelligi facile potest, veram esse D. Thomae & communem Theologorum senten-
tiam afferentem Christi satisfactionem fuisse simili-
citer infinitam. Duplicem enim rationem in Christi satisfactione, sicut & in qualibet eius operatione consideramus: est enim primo quoddam ens creatum; & secundum hanc ratio-
nem finita est, vt ante diximus. Secundo est etiam actio diuina persona, Verbi scilicet incarnati, quod est dignitatis simili-
citer infinita, & secundum hanc rationem est in genere moris, & est in-
finita simili-
citer, vt satisfac-
tio est; non ea tan-
tum ratione, quia commissas omnes in Deum offensas, & usque in infinitum committi possibles per-
fectione sui valoris excedit, sed ob eam prae-
cipue causam, quod in sui ratione personam in-
cludit simili-
citer infinitam, ex qua velut for-
mamorali satisfactionis actus redditur in gene-
re moris secundum hanc illius determinatam speciem simili-
citer infinitus. Vbi tamen subtili-
ter aduertendum est, in satisfactione simili-
citer infinita duo esse formaliter distincta, scilicet in-

A finitatem, & modum infinitatis significatum dictione illa, *simpliciter*, quae non eodem modo satisfactioni conueniunt. Infinitas enim in ratione satisfactionis illi conuenit ex intrinseca perfectione, sive modo in eam ex vnoione ad diuinam personam deriuato: & hæc præcisæ sumpta, id est seclusis omnibus extrinsecis ab actu, non est infinitas, nisi secundum quid; omnis enim infinitas ad genus, & ad speciem aliquam determinata est infinitas tantum secundum quid; igitur infinitas satisfactionis formaliter, & præcisæ sumpta, prout à persona distinguitur, erit infinitas tantum secundum quid, sicut infinitas lineæ, vel albedinis. Modus autem infinitatis significatus ea dictione *simpliciter*, quamvis quodammodo satisfactioni sit intrinsecus, sicut & ipsa persona, quæ secundum moralem considerationem intelligitur esse quasi pars ipsi satisfactione clausa, magis propriæ tamen, ac verius est a cui satisfactionis extrinsecus, sicut & ipsa persona, cui per se primò conuenit infinitas simili-
citer, id est, absque vlla omnino limitatione, & ex ea deriuatur ad operationes in genere moris, quasi per extrinsecam denominationem. Dico autem quasi, quoniam, vt sapè dictum est, persona satisfaciens est quodammodo intrinseca satisfactioni, & secundum hanc rationem satisfactioni denominatur intrinsecè infinita simili-
citer, vt statim dicemus.

C Hanc infinitatem Capreolus, Caietanus, & alii Thomistæ satisfactioni Christi sic tribuunt, vt non absolutè pronuntient eam esse simili-
citer infinitam, sed dicant esse personaliter infinitam; & quia diuinæ personæ dignitas est infinita simili-
citer, ideo satisfactione diuinæ personæ hoc ipso dicitur infinita simili-
citer (non in genere entis, sed in genere moris) quod est satisfactione diuinæ persona, cuius submissio satisfactioni, non præcisæ sumpta, sed prout personæ satis-
facienti coniungitur, & eam intrinsecè claudit, valorem tribuit simili-
citer infinitum, adeò vt infinitas cu[m] tali modo satisfactioni præcisæ sumpta, prout actio pura est, extrinseca tantu[m] deno-
minatione conueniat: sumpta vero satisfactione, prout satisfaciens, & se subiicientem in-
cludit, de illa dicetur intrinsecè. Quemadmodum enim ex rebus & verbis in Sacramentis fit vnum per se, non in genere entis, sed in genere signi, ita ex persona satisfaciens & eius ope-
ratione, qua semetipsum alteri submittit, fit vna integra satisfactione simili-
citer infinita in genere moris. Quamvis enim Deus homo satisfaciens, sit infinitus simili-
citer in genere entis, non tamen hanc satisfactione tribuit infinitatem; quia prout satisfactioni coniungitur, ita vt ea submittatur, principium est formaliter perfectionis, seu valoris il-
lius in genere moris, non autem in genere en-
tis.

QVINTO sciendum est infinitum satisfactionis Christi valorem non ex dignitate tan-
tum personæ satisfaciens infinita, sed etiam ex oblate rei pro peccatis hominum infi-
nitatem deriuari, vt disertis verbis affirmat S. D. in sua quaest. 48. art. 2. dicens: Christi satisfactionem personæ sa-
tisfacientis humani generis offensam, non solum adae-
quasse, sed etiam valoris sui magnitudine superasse infinita, sed
propter vitæ dignitatem, quam Christus pro satis-
factione ponebat, qua erat vita Dei & Homini: infinitate oblate rei
quod idem afferit in 3. d. 20. q. 1. a. 3. ad 2. Cuius deriuari.
verba sunt: Vita corporalis Christi habebat quendam s. Tho.
infinitum valorem ex diuinitate coniuncta, in
quantum non erat vita puri hominis, sed Dei & Ho-
minis.

minis, & id est poterat esse sufficiens recompensatio vi-
tæ spiritualis, &c. Quam doctrinam explicat &
tuetur Capreolus loco superioris allegato. Et definit
eam summus Pontifex in Extrav. Vnigenitus. di-
cens, vnam guttam sanguinis Christi nostræ re-
demptioni sufficere per vniōnem eius ad Ver-
bum: quod etiam non obsecrè significatur 1. Pet.
1. Pet. 1.

Conc. Trid. vel argento redempti estis de vera vestra conuersa-
tione paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi
Agni immaculati Christi, &c. Valor autem, & æqua-
litas pretij redemptionis, quæ emptio quedam
est, non ex offerentis personæ dignitate, sed ex
pretij valore desuntur, sicut etiam Missæ sacri-
ficium ex oblatione rei magnitudine suam recipit
dignitatem, vt patet ex Trid. Synodo, sess. 22. c. 2.

Quare, si Sacerdos actione infinita, quæ rem ad-
æquaret oblatam, in altari Christum offerret,
haberet eius oblatio infinitam in satisfaciendo
dignitatem; igitur idem de redemptione dicen-
dum est.

Ad eum ampliorem evidentiam consideran-
dum est, Peccatum originale, & quamlibet a-
liam mortalem transgressionem quatuor mala
gravissima secum ferre. Primum est superbiæ
tumor, quo contra Deum cor hominis exalta-
tur. Secundum est offensa Dei. Tertium est priua-
tio gratiæ & amicitiæ Dei, & contracta macu-
la turpitudine. Quartum est infelix captiuitas,
qua Deo iustè permittente, peccator diaboli
seruos efficitur. Quibus quatuor malis quatuor
efficacia remedia Christus opposuit. Ad
primi namque mali remedium sacrificium cru-
cis adhibuit semeipsum Deum humillime sub-
iiciens, ac quasi pro nihilo ducens, iuxta illud
Psalm. 21. Ego autem sum vermis, & non homo, op-
probrium hominum, & abiecio plebis. Secundum
malum iusta & exuberantia satisfactione cura-
uit. Tertium malum per gratiam, & sanctitatem
eiecit, quam sua nobis pretiolissima passione
promeruit, & medijs sacramentis ex eadem pas-
sione deriuatis in nostris efficit animabus. Quarto
denique malum redemptione destruxit, Deo proprium sanguinem, vitamque suam
pretiosissimam, ac semeipsum totum, veluti
preium exuberantissimum offerens, sicutque à
diabolice seruitutis iugo nos liberans. Supponimus autem hic cum D. Tho. quatuor prædi-
dictos modos, non solum formalem habere in-
ter se distinctionem in re ipsa fundamentum ha-
bentem, sed etiam secundum proprietatem, &
non tantum metaphoricè Christi passioni con-
uenire.

Christi redemptions
distinctiones
eis formæ
hier. & sacri-
ficii, satis-
factionis, &
c. & ptionis distinctione proposita, Christi eâ passio-
ni, tanquam pretio nostræ liberationis oblatio
congruere probauerimus. Redimere propriæ
sumptum, idem est, quod iterato suum facere,
quod in alterius potestatem venerat, pretio in-
terposito, vt obseruat Medina inf. qu. 48. ar. 4. Est
autem duplex alterius in alterum tyrannica po-
testas, & duplex ibidem seruitus potestati rela-
tiuè respondens. Vna enim potestas est, quæ vitæ
hominis corporeæ dominatur, eius viribus &
actibus imperans, & eis ad fines sibi propositos
vtens; cui seruitus correspondet personalis;
qua est institutio iuris gentium, qua quis domi-
nio alieno contra naturam subiicitur; vt ex v-

troque iure collegit Sylvestris in summa, Verbo Sylvestris.
Seruitus. Altera est seruitus, sive dominum Ty-
rannicum in alterum spiritualis in eo vita per-
niciem intendens, & diuina iustitia permittente
in multis diuinæ gratiæ subsidio substitutus es-
cens: quam potestatem diabolus in hominem

tentatione superatum Deo tradente, tanquam

minister accepit, adeò vt Ioh. 12. dictus sit à Tom. 1.

Domino Mundi Princeps: Nunc (inquit) Prin-
ceps huius Mundi ejicietur foras.

Triplicem autem in hominem diabolus acquisicerat potestatem.

Prima erat trahendi peccatorem hominem post

huius vitæ terminum ad mortem in altera vita

sempiternam. Secunda, qua ad Sanctos etiam an-

tuque legis homines extendebatur, erat deti-

nendi quemlibet ex hac vita migrantem in sub-

terraneo quodam finu conclusum, velut in hor-

rendo carcere. Tertia potestas est, viatorem ho-

minem impugnandi atque tentandi, & speciali

quodammodo virute que majori peccatores à

Deo longè per deuia vitiorum aberrantes: de

quibus ait Chrysostomus in Matth. cap. 21. Sicut

naus fracto gubernaculo, non quo vult, vadit, sed quo

temperas impellit; sic homo diuina gratia substitutus

in precipitia peccatorum defertur. Et Gregor. Pecca-

tum (inquit) quod per penitentiam mox non dele-

tur, suo pondere ad aliud trahit. Huic vero diabolice

dominatione ea seruitus in homine relativè

respondeat, que quoad duos priores diabolice

dominationis effectus, vim & coactionem im-

portat in homine seruiente iam in huius vitæ

termino constituto: vt enim ait S. D. inf. q. 48. ar. 4. S. Thomas.

ad seruitutem pertinet, quod aliquis patiatur,

quod non vult, cum liberi hominis sit vti sei-

psio vt vult: quod ad ultimum verò, scilicet impu-

gnationem sive tentationem, dicit inclinatio-

nen ad peccatum vel etiam defectum virtutis

naturalis, quæ sola peccati maculam nequit ab-

luere. Quemadmodum autem diabolus potestas

sive dominum illud triplex in hominem, non

impropriè ac metaphoricè dicebatur, sed verum

propriumque dominij nomen & rationem ana-

logicè dictam habebat: ita seruitus illi correlati-

ua vera propriaque seruitus erat, quamvis ser-

uitut legali non esset vniuoca: sicut humana sa-

pientia verè ac propriè sapientia est, quamvis sapientiæ nomen, quod est ei cum Angelica di-

uinaque sapientia commune, non sit vniuo-

cum.

Et ex his patet, redemptions distinctionem,

quod priorem, eamq; præcipuam partem redé-
ptioni Christi Domini propriè conuenire. Nūc
de posterioris proprietate differamus. Sicut au-

tem seruitus propriæ dicta nomen est analogum

ad seruitutem legalem communi consensu gentium inductam, & ad seruitutem ani-

ma dæmoni iustitiae Dei ministro tyrannoque

seruitus; ita pretium animæ redemptuum

ab hoc genere seruitutis non minus propriæ ac

verè pretium est, quæ illud, quo seruus de iure

gentium à legali seruitute redimitur, cum tam-

en vtrique pretij nomen sit analogicè com-

munne. Nam, quemadmodum in redemptione

à seruitute legali valor, ac pretium redimendi

seruū estimari solet ex robore corporis, pruden-

tia, nobilitate & gradu, quem in Republica vel

communitate suagerit, ita pretium animæ tri-

pli iam dicta seruitute diabolo seruientis æ-

stimandum est ex animæ nobilitate, ex valore

gratiæ, & status innocentia, à quo suggestio-

nē dæmonis fuit Adam cum tota sua posterita-

te delectus, & ipsius diaboli seruus effectus, &

ex gradu singulis electis in Republica Beato-

rum diuina prædestinatione determinato, & à A prelio fieri redimentis, ac præsertim ex ea captiuitate, quæ ex eius offensione contracta est, cui pretium redemptionis offertur. Et quia redemptionis pretium esse non potest, nisi dominium super illud sit in offerente, aut eius mandato fiat oblatio, qui Dominus est, idcirco beatissima Virgo, si filium obtulisset pro nobis in mortem, vel alio quounque modo, pretium non dicetur persolvisse Deo pro nobis infinitum, nec humani generis fuisse redemptrix; quia Christus illi datus fuit in filium, non autem in pretium ab ea pro redemptione generis humani Deo soluendum. Quare nescio, quo spiritu Vasquez ^{Vasquez.} Asturicensis subtilem ac solidam Magistri Asturicensis doctrinam nugas, & ineptias audeat appellare. ^{Asturicensis.}

B

Ex his elucet duplex differentia redemptio-

nis à satisfactione, sacrificio & sanctificatione.

Altera est, quia de ratione redemptionis est ob-

lario pretij, quod offertur & datur à redimento:

satisfactio verò, quæ est iniurie, & offensæ com-

pensatio, fit summissione, non pretio: sacrifici-

um etiam nullus est oblatio pretij, sed humili-

& religiosa summissione in Dei venerationem

& celsitudinis eius recognitionem ordinata: po-

stremò qui meretur, nullum vt sic illi, apud

quem meretur, pretium offert, sed opera tan-

tum efficit præmio compensanda; ita vt meri-

to, vt meritum est accidat, vt redimenda perso-

næ sit pretium, & eadem ratione per accidentis

C est, vt præmium sit ex reditu liberatio. His ad-

de redemptionem à tribus prædictis in hoc esse

differentem, quod redemptio per se primò sit in

commodum redimentis: satisfactio verò, sacri-

ficium & meritum in eius, cui offeruntur, com-

modum per se primò fiunt, vt loco notato Asturi-

censis aduertit. Altera differentia est, quod valor

redemptionis, vt præcisè redemptio est, non sumi-

tur ex dignitate personæ redimentis, sed ex

valore pretij, quod pro libertate captiuorum

offertur; satisfactionis autem sacrificij & me-
riti valor ex dignitate personæ satisfacientis,

sacrificantis & merentis accipitur. Et valorem

quidem redemptionis ex oblati pretij valore,

non ex offerentis dignitate pensari patet ex

verbis Apostoli, & Divi Thomæ, supra notatis:

& ratione probatur. Quia redemptio est quæ-

dam emptio; at emptionis, vt sic ratio & valor x-

stimator ex pretio; ergo valor etiam redem-

ptionis ex præcio iudicatur. Maior patet ex ipsa

nominis ethimologia. Minor probatur: Quia se-

cundum communem hominum aestimationem

& præxim negotiorum idem pretium, quod in

emptione mercis exhibetur à mercatore, non

plus valet, si soluat à Principe, vel Imperato-

re rigitur valor redemptionis Christi, quatenus

redemptio est, suam non habet infinitatem ex

in infinita Christi redimentis, prout redimens est,

dignitate, sed totus redemptionis Dominicæ

E valor ex eiusdem Christi, vt pretij pro nobis

oblati valore sumendus est. Secundò probatur

eadem differentia quoad vtramque partem:

Quia persona, quæ satisfacit, sacrificat & me-

retur, non actionem tantum, sed etiam semet-

ipsam illi subiicit, cui satisfactionem sacrifici-

um, ac meritum offert: at qui pretium exoluit

redemptionis, non semetipsum sed solum pre-

tium illi subiicit, à quo captiuum redimit, sicut

& quilibet emptor, vt emptor est, solum pre-

tium subiicit venditori non verò se ipsum; igitur

satisfactionis & sacrificij ac meriti valor

ex operantis personæ dignitate desumitur;

redemptionis autem valor, non ex redimentis

personæ dignitate, sed ex oblati pretij valore

pen-

Ioan 12.

Coloff. 1.

2. Pet. 2.

Isa 61.

Luc 4.

Psal. 67.

Matth. 20.

1. Cor. 6.

1. Pet. 1.

Psal. 25. 30.

1. 9.

Ija. 43. 52.

Luc 24.

Ad Tit. 2.

Apoc. 5.

Luc 21.

Rom 2.

Ephes. 1.

Quoniam appropinquit redemptio re-
sponsa Rom. 2. Per redemptionem, quæ est in Christo Iesu,
& C. Ephes. 1. In quo habemus redemtionem. Hęc, & ea-
lia plura eiusdem significati vocabula paucis o-
ccurrunt in utroque diuina Scripturæ Testa-
mento: quæ non solum absque illa absurditate,
sed cum maxima locutionis congruitate in pro-
pria significatione sumi possunt. Quemadmo-
dum enim dominij, seruitusque nomina sunt ana-
logia, sic & pretij ac redemptionis vocabula
similem habent significationis multiplicitatem,
ac proinde non minus quam illa, vocis habere
possunt proprietatem simul cum analogia. Et
confirmatur, quoniam accidit redemptioni,
quod hoc aut illo pretio fiat; poterit igitur re-
demptio propriè dicta sanguine & vita, veluti

Differentia
inter redem-
ptionem, a
satisfactione
& merito,

S. Thom. Africensis. pensatur. Prima pars antecedentis patet ex ijs, A quæ supra diximus de satisfactione, & ex ijs, quæ tradit S. D. in 2. 2. qu. 81. & 3. p. qu. 83. art. 1. 114. de ratione meriti.

Sed explicandum est, an in satisfactione eadem, vel diuersa sit valoris infinitas, quæ sumitur ex infinita satisfaciens personæ dignitate, ab ea, quæ ex eiusdem personæ, ut oblatæ Deo infinita dignitate desumitur. Et sane diuersam non esse, sed eandem, facili probatione conuincitur. Quia Christi sanguis effusus & eius vita in Cruce consumpta in ipsa satisfactionis ratione clauduntur intrinsecè; satisfaciens enim seipsum actu ipso satisfactionis illi summittit, cui satisfacit; igitur satisfactionis Christi in eius passione & sanguinis ac virtutæ profusione consistens summissio quædam erat Christi satisfaciens humillima: ac proinde ad rationem intimam Christi satisfaciens, vt satisfaciens est formaliter, pertinet sanguine effusus & vita in cruce consumpta in Dei reuarentiam & honorem, quem secundum affectum abstulerat homo peccando.

Infinitatem valoris in Christi satisfactione non esse physicam aliquam entitatem infinitam, sed aliquid reale morale intrinsecum, & personale existens in ipso satisfactionis actu. Prima huius dicti pars probatur primo. Quoniam, vt ait S. D. in 1. p. q. 7. a. 2. nō potest Deus facere physicam aliquam entitatem, quæ sit actu infinita. Secundo: Quia principia proxima, & principalia talis satisfactionis, scilicet gratia, charitas, &c. finita sunt secundum physicam corum entitatem; ergo non possunt effectum physice infinitum producere. Tertio: Quia talis satisfactionis infinitas toti conuenit sanctissime Trinitati, & non soli Filio; consequens autem manifeste falsum est, ergo. Probatur consequentia; quia res omnis, aut rei modus physicus à Deo producitur immediatè per potentiam toti Trinitati communem; ac proinde à D. tota Trinitas debet immediatè produci immediate virtutis vel etiam suppositi. Falsitas vero consequentis probatur: quia tunc non solus Filius, sed tota Trinitas pro peccatis hominum satisfecisset, quod est absurdum & falsum.

Secunda verò pars eiusdem dicti, videlicet prædictam valoris infinitatem esse aliquid reale; probatur primo ex Damasceno libr. 3. de Fide, cap. 15. dicente Christi satisfactionem esse diuinitatem perfusam, vel affectam: quia loquendi forma quædam in ea realis perfectio significatur. Secundo: Quoniam ex dicta valoris infinitate multi processerunt reales effectus; nimirum regna celorum aperiunt, mortem destruere, & secundum æquitatem iustitiam satisfacere; sed hos effectus non habuit infinitas illa ratione entitatis physice, sed ex propria sua ratione; ergo illa est aliquid reale, & non rationis, cum ex ente rationis produci nequeant reales effectus: Minor autem, & consequens simul explicatur; quia Deum esse creatorum vel Dominum super potentiam & actionem realem Dei addit relationem rationis, per quam Deus neque creat neque subdit coeret, eo quod effectus isti sint reales, quos efficere non potest ens rationis, sed creat & coeret Deus per potentiam suam realem & operationem ergo limiliter in proposito: Si Christi satisfactione ratione sua infinitatis effectus habet reales, non erit infinitas illa ens rationis.

Tertio, Deus magis amat & acceptat Christi satisfactionem infinitam, quam aliam quamlibet creaturam; igitur in illa maior est bonitas realis. Probatur consequentia: Quoniam auctor non causat ens rationis, sed veram & realem rerum bonitatem, & complacet in ea producta. Quartò, quia ratio satisfactionis realis est cum sit actus iustitiae; igitur etiam eius infinitas est realis. Probatur consequentia: quoniam infinitas alicuius perfectionis dicit eandem perfectionem cum negatione termini; ergo, si perfectione illa realis est, etiam eius infinitas est realis, vt ex. g. infinitas lineæ, vel gratia Christi inesse gratia non aliam dicunt perfectionem, B quam lineæ, vel gratia Christi in esse gratia, cum negatione termini, vt est modus quidam realis lineæ, vel gratia. Denique probatur, & explicatur hoc idem: quia valor hic infinitus non est estimatio, vel appetitio Dei, vel hominum iudicio facta de Christi satisfactione; hæc enim extranea prorsus est ab ipsa Christi satisfactione, nec in ea ponit aliquid nisi rationis, sed est dignitas & perfectio appetitabilis infiniti; hæc vero dignitas est realis; importat enim tam satisfactionem esse operationem Dei & hominis, quam Theologi cum Dionysio Theandricam, i. Dei virilem appellat: esse autem operationem Dei virilem est aliquid reale, sicut esse operationem Angelicam vel humanam: nam dicit aliquid reale, scilicet respectum transcendentalis ad personam eliciendem, vt ad principium & ad obiectum, vel materiam oblatam, aut subiectam Deo: ordo vero actus ad principium, vel obiectum quædam relatio est transcendens, realis & intrinsecus ergo.

Tertia pars eiusdem dicti, videlicet infinitatem illam esse aliquid morale potest explicari dicendo esse dignitatem quandam ex Christi satisfactione procedentem ex hoc, quod sit à persona diuina, & super eam reflectitur, illam subiecti, quantum possibile est. Et quamvis prædicti respectus ad principium, & obiectum talis operationis in esse physico sint finiti, moraliter tamen sunt infiniti valoris: operationem enim oriri à persona diuina cum dicta reflexione subiecti illum, quantum subiecti potest, sufficiens est fundamentum maioris estimacionis, quam sit alius quodcumque pretium creatum, & maioris amoris, quam sit odium, quo Deus prosequitur offendit; sicut etiam dignitas moralis, quam habet humanitas Christi ex unione personali cum Verbo, condignum seu sufficiens est fundamentum maioris estimacionis, quam sit cuiuslibet creaturæ Deo non dignitatem. Sed obseruandum est dignitatem hanc non esse entitatem realiter ab entitate satisfactionis physica distincta, sed est eadem entitas, prout à diuina persona procedit reflexu super illam; sic enim ex se sufficiens est estimacionis infinitum fundamentum: & cum sit relatio transcendens, vt antè diximus, in hoc assimilatur relationi secundum esse, quod sicut hæc, posito termino & fundamento, sequitur necessario, ita valoris dignitas infinita non potest non sequi ad actionem Christi reflexuam super ipsum; sicut etiam posita visione humanitatis ad Verbum, non potest non sequi ad illam infinita dignitas humanitatis, tam etiæ dignitas hæc non sit relatio secundum esse.

Postrema pars eiusdem dicti, dignitatem scilicet illam infinitam esse personaliter intrinsecam satisfactioni Christi. Probatur primo: Quoniam hæc infinita dignitas in hoc posita est, vt satisfac-

factio Christi sit Deitate perfusa , vt ait Damascenus , & quendam habet transcendentali respectum ad personam diuinam , vt ad principium eliciens , & materiam subiectam Deo quantum subiectibilis est ; at respectus hic transcendentalis est intrinsecus tali actioni , vt dictum est ; ergo . secundo probatur ; quia peccatum habet infinitam malitiam intrinsecam in ratione offendit , cum Deum offendat , quantum offendibilis est , licet actus quo Deus offenditur , sit entatiuē & physicē finitus : sed quamvis actus satisfactionis Christi sit physicē & entatiuē finitus , subiectum tamen Deo personam infinitam , quantum subiectibilis est ; igitur ea dignitas infinita personalis , quam habet , eidem est intrinseca .

Postremo considerandum est, valorem satisfactionis Christi ex tribus attendi posse, scilicet ex obiecto, & intentione, & ex ipsa Christi persona, quatenus elicetur ab ea & reflectetur supra totam eius dignitatem. Si secundum duopriora satisfactionis valor consideretur, finitus est, nec aequalis in omnibus operibus Christi, sed maior in vna quam in alia, iuxta maiorem aut minorem earum intentionem, aut dignitatem in ordine ad obiectum. At si valor attendatur ex dignitate personae, operationes omnes Christi sunt aequales: quia cuilibet earum communicatur totus valor satisfactorius deriuabilis ab infinita Christi dignitate, quae vna tantum est; ex quo sequitur satisfactiones omnes Christi simili sumptus non habere maiorem valorem personalem, quam vna tantum, quamvis maiorem habeant valorē ex obiecto aut circumstantijs, vel ex actus intentione deriuatum, aut etiam maiorem valorem personalem extensiū, non autem intensiū: hic enim ut ante diximus vnum & idem numero omnium est, quia tota dignitas personae, a qua prouent illi valor, aequē significat totam operationem & singulas eius partes; sicut etiam Pater in diuinis tantus est, quanta est tota Trinitas, ut ait S. D. in 1. p. q. 30. a. 1. ad 3. Et cū infinitas cūiuslibet operationis Christi satisfactoriē eandē infinitam claudat personae Christi dignitatem infinitum illi valorem conferentem, erit quodammodo vna operationum omnium infinitas, & quodammodo plures, nam si de infinitate simpliciter sermo sit, vna tantum vester omnium esse; si verò de infinitate secundum quid, quae sola propriè videtur intrinseca, non est vna, sed plures iuxta pluralitatem operationum, atque ita videtur facile posse conciliari duæ oppositæ Thomistarum sententiae; quarum altera affirmat, vnam esse tantum omnium operationum Christi infinitatem; altera verò non vnam, sed plures esse contendit.

SECUNDA CONTROVERSIAE PARS

An satisfactio Christi Deo pro nobis oblat a, aut etiam illa, quam nos Deo pro peccatis nostris offerimus, sit actus iustitiae specialis?

A aliquis dicitur operatus iusti secundum electionem. *Iustitia* vero metaphorice dicitur non est ad alterum supposito distinctum, sed vni, & eidem homini dicitur inesse iustitia, quatenus ratio imperat irascibili, & concupisibili, & quatenus haec obediunt rationi, & prout vnicuique parti hominis tribuitur, quod ei conuenit, vt explicat optimè S. D. in dicta qu. art. 7. & ad hanc pertinet iustitia, qua coram Deo iustificatur homo: haec enim, vt ait S. D. in 1. 2. q. 113. a. 1. est rectitudo quedam ordinis in ipsa interiori dispositione hominis, prout scilicet supremum homini subditur Deo, & inferiores anima vires subduntur suprema, scilicet rationi. *Iustitia* vero propriè dicitur duas habet species: altera est iustitia, qua est virtus particularis: altera est iustitia, qua est virtus generalis, qua etiam dicitur iustitia legalis; sed prior diuiditur in duas species, qua sunt iustitia commutativa, & iustitia distributiva: cuius diuisionis rationem assignat S. D. in 2. 2. quast. 61. artic. 1. dicens: *Iustitia* particularis ordinatur ad aliquam priuatam personam, qua comparatur ad communitem, sicut pars ad totum. Potest autem ad aliquam partem duplex ordo attendi: unus quidem partis ad partem, cui similius est ordo vnius priuatae persona ad aliam: & hunc ordinem dirigit commutativa iustitia, qua consistit in ijs, que mutuo sunt inter duas personas ad iniuriam: Alius ordo attenditur totius ad partes, & huic ordini assimilatur ordo eius, quod est commune, ad singulas personas, quem quidem ordinem dirigit iustitia distributiva, que est distributiva communium secundum proportionalitatem: Ad iustitiam autem commutativam pertinet iustitia iudicativa, quæ versatur in constituenta æqualitate per actiones iniuriarum, siue per offensas oblata, vt explicat eleganter S. D. in 2. 2. quast. 61. artic. 3. & 4. Iustitia vero legalis virtus est, per quam homo legi concordans ordinat actus omnium virtutum in bonum commune, vt explicat idem S. D. eadem q. 1.

Secundò notandum ex Aristot. 5. Ethic. c. 10. arist.
Cicerone libr. 2. de Inventione. Macroboſ ſu- Cicer.
per ſomnum ſciptoris, libr. 1. & D. Thom. 2. 2. Macro-
queſt. 80. artic. 1. eſte quſdam virtutes ali- S. Thom.
quam habentes cum iuſtitia ſimilitudinem,
ſed ab eius perfecta ratione deficien-
t; quæ
D idè non ſunt partes iuſtitiae ſubiectuſ ſue
ſpecies, ſed dicuntur virtutes illi adiunctæ: ha-
verò ſunt religio, pietas, gratia, veritas, obſer-
uantia, & aliae plures, quas loco notato reſen-
ſet, & explicat S. D. ad quem lectorem remitti-
muſ.

Tertio scendum est, bona Deo conuenientia esse duplicita: quodam enim sunt interna, ut substantia, intellectus, voluntas, sapientia, &c. que ad eius infinitam attinent perfectio-
nem: & haec nec augeri possunt, neque mi-
nui: quodam vero sunt externa, ut honor, glo-
ria, & obedientia illi debita; & haec augeri pos-
sunt, & minui: per actus enim religionis & specifici ra-
tionis, sed
obseruantiae legis augmentur, per peccata vero
mortalia, quae sunt diuinæ legis prævaricatio-
nes, minuantur: his enim Deo subtrahitur
obedientia & honor illi debitus, quatenus est
ultimo finis; & ideo peccatum omne morta-
le iniuria quedam est & iniustitia contra
Deum, ut etiam affirmat exp̄s S. D. in 4.d. 14. S. Thomas.
q.2. a.1. Quod etiam appetet ex diuina Scriptura, quae peccatum appellat iniuriam, & iniustitiam. Sed cui nam iniustitia parti opponatur iniu-
stitia peccati? non est facile definire. Et quidem